

فصل ششم

صنعت و معدن

براساس شاخصهای اقتصادی، رشد فعالیتهای صنعتی و معدنی کشور در سومین سال برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی علیرغم مشکلات ساختاری بخش صنعت از روند پایداری برخوردار بود. ارزش افزوده بخشهای صنعت و معدن در سال ۱۳۸۱ به قیمتهای ثابت سال ۱۳۷۶، به ترتیب معادل ۱۱/۰ و ۱۲/۰ درصد نسبت به سال قبل افزایش یافت که در مقایسه با اهداف برنامه برای این سال به میزان ۸/۲ و ۵/۶ درصد، به مراتب در سطح بالاتری قرار دارد. سهم این بخشها از تولید ناخالص داخلی به قیمت های جاری به ترتیب به میزان ۱۱/۴ و ۰/۶ درصد بود.

در سال مورد گزارش پرداختهای دولت در قالب اعتبارات عمرانی ملی برای فصول صنایع و معدن رشد چشمگیری داشت. براساس آمار خزانه داریکل، در سال ۱۳۸۱ دولت جهت اجرای طرحهای عمرانی ملی تحت فصول صنایع، معدن و برنامه تحقیقات صنعتی مبلغ ۱۱۰۵/۶ میلیارد ریال اعتبار تخصیص داد که در مقایسه با عملکرد سال قبل ۸۱/۱ درصد رشد نشان می دهد. بیشترین سهم از این اعتبارات به میزان ۳۹/۴ درصد متعلق به برنامه های بخش صنعت بود.

در سال ۱۳۸۱، مانده تسهیلات اعطایی بانکها و موسسات اعتباری به بخش غیردولتی صنعت و معدن نیز افزایش یافت، به طوری که مانده تسهیلات اعطایی مذکور بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی نسبت به اسفندماه سال ۱۳۸۰ با رشدی معادل ۴۰ درصد به مبلغ ۸۱/۵ هزار میلیارد ریال بالغ گردید.

شاخص تولید کارگاههای بزرگ صنعتی کشور طی این سال در مقایسه با سال قبل ۱۸/۰ درصد رشد داشت. عملکرد سایر شاخصهای صنعت و معدن نیز مؤید رونق فعالیتهای صنعتی و معدنی در سال مذکور می باشد. طبق آمار پروانه های بهره برداری صادر شده توسط وزارت صنایع و معدن، حجم سرمایه گذاری صورت گرفته برای طرحهای جدید صنعتی که به بهره برداری رسیده اند به میزان ۳۸/۷ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می دهد. سرمایه گذاری مزبور علاوه بر افزایش ظرفیتهای تولیدی بخش صنعت، رشد ارزش افزوده این بخش را طی سالهای آتی بدنال خواهد داشت.

در این سال رویکرد بخش خصوصی برای سرمایه گذاری در این بخش همچنان افزایشی بود. براساس گزارش وزارت صنایع و معدن تعداد، میزان سرمایه گذاری و اشتغال جوازهای تاسیس^(۱) صادر شده نسبت به سال قبل به ترتیب ۵۸/۵، ۶۳/۹ و ۴۷/۷ درصد رشد نشان می دهد.

در سال مورد گزارش، تولید اغلب کالاهای صنعتی کشور افزایش داشت، بطوریکه از ۶۶ نوع کالای منتخب صنعتی تولید ۵۳ قلم کالا نسبت به سال قبل با رشد همراه بود. از این تعداد ۳۲ قلم رشدی بیش از ۱۰ درصد داشتند. تولید برخی کالاها مانند

۱- از مرداد ماه ۱۳۸۰ "جواز تاسیس" به "اعلامیه تاسیس" تغییر یافت. اعلامیه تاسیس مجوز اولیه جهت سرمایه گذاری در طرحهای جدید صنعتی است که حاوی اطلاعات پایه از قبیل، نوع محصول، ظرفیت، میزان سرمایه گذاری، اشتغال و... می باشد.

انواع خودروی سواری، فولاد خام، شمش آلومینیوم و سیمان که قیمت آنها نقش مهمی در شکل گیری انتظارات تورمی دارد و برخی از آنها دارای کاربرد گسترده‌ای در سایر بخش‌های اقتصادی از جمله بخش ساختمان می‌باشند به ترتیب ۴۳/۸، ۷/۹، ۱۳/۹، ۶/۸ درصد افزایش یافت. همچنین در این سال تولید محصولات پتروشیمی ۴/۵ درصد رشد نمود.

در این سال تامین نیازهای ارزی و ریالی واحدهای تولیدی از طریق اعطای تسهیلات ارزی، استمهال بدهی معوقه تعدادی از واحدهای تولیدی در قالب مصوبات کمیسیون اصل ۱۳۸ قانون اساسی و سایر اقدامات اصلاحی شرایط نسبتاً مناسبی برای توسعه فعالیتهای صنعتی و افزایش سرمایه گذاری بخش خصوصی فراهم نمود. همچنین وضع برخی قوانین و مقررات موثر بر فعالیتهای صنعتی و معدنی مانند تصویب "لایحه تنظیم بخشی از مقررات تسهیل نوسازی صنایع کشور" در هیات دولت و "لایحه تجمیع عوارض" که تحت عنوان "قانون اصلاح موادی از قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران و چگونگی برقراری و وصول عوارض و سایر وجوه از تولید کنندگان کالا، ارائه دهندگان خدمات و کالاهای وارداتی" در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید، تسهیلات و مشوقهای مالی قابل توجهی را برای این بخش پیش بینی نموده است. اصلاح "ماده ۱۶ قانون برنامه سوم توسعه" از دیگر اقداماتی است که موجب بهبود روند خصوصی سازی واحدهای صنعتی و معدنی در کشور گردید. علاوه بر ترتیبات اصلاحی فوق، "طرح استراتژی توسعه صنعتی کشور" نیز با هدف انتخاب راهبردهای مناسب و سازگار در پیمودن فرآیند صنعتی شدن کشور پی گیری و گزارشهای اولیه آن منتشر گردید.

تولید

در سال ۱۳۸۱ تولید اغلب واحدهای صنعتی در مقایسه با سال قبل افزایش یافت. براساس نتایج بررسی آمار کارگاههای بزرگ صنعتی، شاخص تولید این کارگاهها ۱۸/۰ درصد افزایش یافت. از ۲۰ گروه صنعتی مختلف نرخ رشد شاخص تولید ۱۶ گروه در مقایسه با سال ۱۳۸۰ افزایش و مابقی با کاهش روبرو بودند.

در سال مورد بررسی صنایع تولید "وسایل نقلیه موتوری و تریلر" بالاترین سهم را در رشد شاخص کل تولید به میزان ۴۹/۹ درصد داشت. این گروه از صنایع با دارا بودن ضریب اهمیت قابل توجه ۱۱/۶۳ درصد در محاسبه شاخص مذکور و نرخ رشد ۵۲/۵ درصد نسبت به سال قبل موجب ۹/۰ واحد درصد افزایش در شاخص کل شد. پس از صنایع فوق الذکر، صنایع تولید سایر وسایل نقلیه با ۷۵/۷ درصد رشد و صنایع تولید رادیو و تلویزیون، دستگاهها و وسایل ارتباطی با ۴۶/۲ درصد رشد نسبت به سال قبل، بالاترین سهم را در افزایش شاخص کل تولید به ترتیب معادل ۱۵/۹ و ۱۱/۶ درصد داشتند.

در سال ۱۳۸۱، بیشترین میزان کاهش شاخص تولید به صنایع تولید "چرم و مصنوعات چرمی" با ۴۳/۵ درصد و صنایع تولید "پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خزدار" با ۱۱/۱ درصد اختصاص داشت. با این حال، با توجه به ضریب اهمیت نسبی هر یک از گروههای صنعتی در محاسبه شاخص کل تولید، کاهش شاخص تولید صنایع تولید "چرم و مصنوعات چرمی" و صنایع تولید "فلزات اساسی" بیشترین سهم را در جلوگیری از افزایش شاخص کل تولید ایفا نمودند. تعطیلی برخی واحدهای تولید مواد و محصولات صنعت نساجی طی سالهای گذشته و انجام فعالیتهای بازسازی و نوسازی واحدهای قدیمی در کاهش تولید این گروه از صنایع موثر بود.

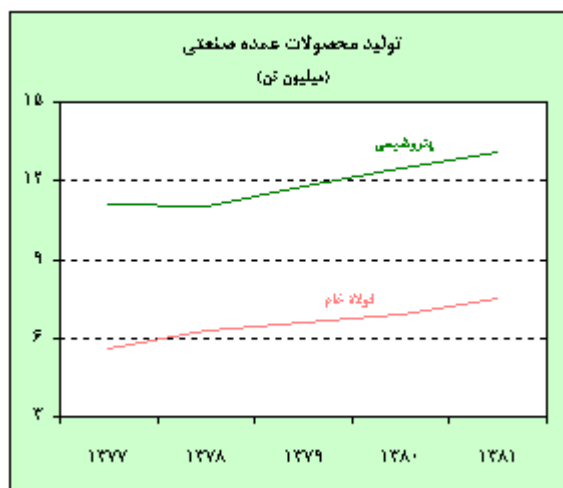
نتایج بررسی کارگاههای بزرگ صنعتی کشور (۱)

(۱۳۷۶=۱۰۰)

درصد تغییر	سال		۱۳۷۹ ▲	
	۱۳۸۰	۱۳۸۱		
۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	شاخص تولید
۱۸/۰	۲۰/۴	۱۷۵/۴	۱۴۸/۶	۱۲۸/۷
-۰/۶	۷/۷	۱۱۰/۲	۱۱۰/۹	۱۰۶/۰
۲۴/۱	۲۸/۵	۳۱۳/۸	۲۵۲/۸	۲۰۱/۴
۲۴/۸	۲۰/۰	۲۸۴/۵	۲۲۷/۹	۱۸۹/۹
۷/۸	۷/۷	۱۳۸/۱	۱۲۸/۱	۱۱۸/۹

۱- شامل کارگاههای با ۱۰۰ نفر شاغل و بیشتر می شود.

۲- تعدیل این شاخص با استفاده از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی در مناطق شهری صورت گرفته است.

بر اساس آمار منتشر شده از سوی وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۱، تولید اغلب کالاهای منتخب صنعتی و معدنی افزایش داشت. از میان ۶۶ نوع کالای منتخب صنعتی و معدنی، تولید ۵۳ نوع کالا در گروههای مختلف صنعت دارای رشد بود. تولید کاشی، چینی بهداشتی، شیشه جام، شمش آلومینیوم، لوله و ورق آزیست، سیمان و فولاد خام که از مصالح تولید ساختمان محسوب می شوند به ترتیب ۲۱/۰، ۱۱/۲، ۱۶/۵، ۱۳/۹، ۱۴/۴ و ۷/۹ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان داد. در این سال تولید انواع کمباین، موتور کشاورزی و

انواع تراکتور از تجهیزات مورد نیاز بخش کشاورزی با رشد همراه بود و به ترتیب ۱۶/۲، ۱۵/۷ و ۱۶/۷ درصد افزایش داشت. همچنین تولید ماشینآلات راهسازی، انواع کامیون و کامیونت و انواع وانت که نقش اساسی در بخش راهسازی و حمل و نقل دارند، رشد چشمگیری را دارا بودند.

در این سال صنایع خودروسازی و موتور محرکه بر حجم تولیدات خود افزودند، بطوریکه تولید انواع اتوبوس، خودروی سواری، وانت و مینی بوس نسبت به سال قبل به ترتیب ۲۳۵/۶، ۴۳/۸، ۱۵/۷ و ۶/۷ درصد افزایش یافت. بخش تولید قطعات خودرو نیز شامل تولید موتور بنزینی خودرو، انواع قطعات اتومبیل و فنر شمش خودرو به ترتیب با ۴۶/۱، ۳۳/۲ و ۱۶/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل رشد قابل توجهی را نشان دادند. اجرای طرحهای توسعه توسط شرکتهای خودروساز، ادامه سیاستهای حمایتی از صنعت خودروسازی و افزایش تولید خودرو از دلایل افزایش تولیدات صنعت قطعهسازی کشور بشمار می رود. در این سال شرکت ایران خودرو جهت تامین مالی طرح افزایش ظرفیت تولید گروه پژو، مبلغ ۱۰۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۴ ساله با نرخ سود علی الحساب ۱۷ درصد منتشر کرد.

در گروه صنایع نساجی علیرغم توقف تولید برخی واحدهای بزرگ که مراحل نوسازی را سپری می نمایند، رشد تولید سایر واحدها قابل توجه بوده است. در این سال تولید تاپس اکریلیک، الیاف پلی استر، نخ نایلون، الیاف اکریلیک، فرش ماشینی، گونی و چتایی و پارچه از پنبه و الیاف مصنوعی به ترتیب ۳۹/۵، ۱۴/۱، ۹/۳، ۵/۸، ۳/۵، ۳/۳ و ۲/۵ درصد

افزایش داشت. تصویب طرح نوسازی صنایع نساجی در سال ۱۳۸۰ و اعطای تسهیلات ریالی و ارزی جدید براساس طرح مزبور و همچنین بهره‌برداری از واحدهای جدید نساجی که محصولات با کیفیت بهتر تولید می‌نمایند، در رشد تولید محصولات این گروه صنعتی موثر بوده است. در این سال ۲۹۸ واحد تولیدی با سرمایه‌گذاری معادل ۱۰۹۱/۹ میلیارد ریال در گروه منسوجات به بهره‌برداری رسید که برای تعداد ۶۰۶۰ نفر اشتغال مستقیم به همراه داشت.

در سال مورد بررسی، طبق گزارش فوق‌الذکر تولید برخی از کالاها با کاهش مواجه گردید. بیشترین کاهش تولید مربوط به ماشین‌سازی و ساخت تجهیزات، بلرینگ، بطری و بلور، قطعات ریخته‌گری و آهنگری و رادیاتور خودرو به ترتیب به میزان ۲۷/۷، ۲۰/۹، ۱۵/۹، ۱۵/۸ و ۱۵/۴ درصد می‌باشد. این در حالی است که کالاهای مورد اشاره در سال قبل با رشد تولید مواجه بوده‌اند.

برخی تولیدات منتخب صنعتی و معدنی

کالا	واحد	سال			درصد تغییر	
		۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱
انواع خودرو	دستگاه	۲۹۷۰۲۱	۳۷۸۴۷۶	۵۳۱۴۶۱	۲۷/۴	۴۰/۴
سیمان	هزار تن	۲۳۸۹۹	۲۶۶۴۵	۲۸۴۵۵	۱۱/۵	۶/۸
فولاد خام	هزار تن	۶۶۱۴	۶۹۲۷	۷۴۷۷	۴/۷	۷/۹
شمش آلومینیوم	هزار تن	۱۴۱	۱۴۹	۱۵۸	۵/۲	۶/۴
مس کاتد	هزار تن	۱۵۶	۱۵۳	۱۴۳	-۲/۰	-۶/۴

براساس گزارش شرکت ملی صنایع پتروشیمی در سال ۱۳۸۱، تولیدات پتروشیمی با ۴/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به رقم ۱۳/۱ میلیون تن رسید. بررسی عملکرد سال نشان می‌دهد که حدود ۸۶/۸ درصد از ظرفیت اسمی واحدهای پتروشیمی (۱۵/۵ میلیون تن) مورد استفاده قرار گرفته است. در این سال، بیشترین رشد تولید مربوط به مجتمع‌های پتروشیمی خارگ (۱۸/۹ درصد)، رازی (۱۶/۲ درصد)، خراسان (۴/۱ درصد) و بندر امام (۲/۰ درصد) بوده است.

در سال مورد گزارش مقدار ۱۹۰۶۳ هزار تن انواع کود شیمیایی توسط مجتمع‌های پتروشیمی تولید و عرضه گردید. این میزان نسبت به سال قبل ۱/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد. بخش عمده تولید کود شیمیایی به میزان ۷۶/۶ درصد شامل کود اوره می‌باشد. در سال ۱۳۸۱ مقدار صادرات پتروشیمی با ۲/۸ درصد کاهش به ۳/۹ میلیون تن محدود شد. مجتمع پتروشیمی بندر امام با ۴۹/۰ درصد، بیشترین سهم از مقدار صادرات پتروشیمی را دارا بود. ارزش هرتن کالای صادراتی شرکت پتروشیمی در این سال معادل ۲۴۱/۵ دلار برای هر تن است که در مقایسه با سال قبل ۲۱/۸ درصد افزایش دارد. در سال مورد بررسی، شرکت ملی پتروشیمی جهت تامین مالی طرح الفین ششم مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال اوراق مشارکت ۳ ساله با نرخ سود علی‌الحساب ۱۷ درصد منتشر نمود.

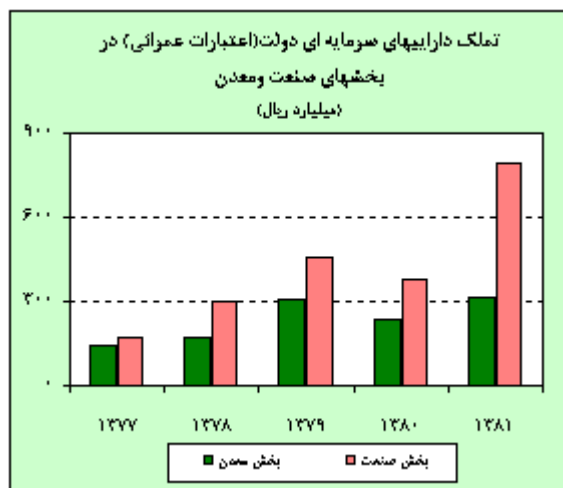
تولید و صادرات صنایع پتروشیمی

تولید (هزار تن)	سال			درصد تغییر	
	۱۳۷۹	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱
نسبت تولید به ظرفیت اسمی (درصد)	۷۵/۷	۸۲/۹	۸۶/۸	۹/۵	۴/۷
نسبت تولید به برنامه تولید (درصد)	۸۹/۲	۹۰/۹	۱۰۴/۶	۲/۰	۱۵/۱
صادرات					
مقدار (هزار تن)	۳۱۲۸	۴۰۱۱	۳۸۹۹	۲۸/۲	-۲/۸
ارزش (میلیون دلار)	۸۲۹/۰	۷۹۵/۰	۹۴۱/۴	-۴/۱	۱۸/۴

ماخذ: شرکت ملی صنایع پتروشیمی

سرمایه‌گذاری دولت

براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۱ مبلغ ۱۷۹۲/۵ میلیارد ریال اعتبار برای برنامه های ملی فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی تصویب شد. طبق آمار خزانه‌داری کل عملکرد اعتبارات فصول مذکور به میزان ۱۱۰۵/۶ میلیارد ریال بود که در مقایسه با عملکرد سال قبل ۸۱/۱ درصد رشد نشان می دهد. فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی به ترتیب معادل ۳۹/۴، ۲۸/۲ و ۳۲/۴ درصد از عملکرد کل اعتبارات مذکور را به خود اختصاص دادند. در فصل صنایع نیز، سهم بالایی از اعتبارات پرداختی فصل مذکور به میزان ۷۹/۴ درصد به برنامه کمکهای فنی و اعتباری مربوط به طرحهای صنعتی غیر دولتی تعلق داشت.

بررسی عملکرد بودجه دولت در سال ۱۳۸۱ نشان می دهد که بطور کلی ۶۱/۷ درصد از اعتبارات ملی بودجه مصوب فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی محقق گردیده است. بیشترین میزان تحقق بودجه مربوط به برنامه "کمکهای فنی و اعتباری" در فصل صنایع به میزان ۱۰۹/۹ درصد، برنامه "تحقیقات صنعتی" به میزان ۱۰۰/۴ درصد و برنامه "اکتشافات معدنی" در فصل معادن به میزان ۵۶/۶ درصد می باشد.

در سال ۱۳۸۱ براساس گزارش وزارت صنایع و معادن در قالب اعتبارات بند(م) تبصره (۲۱) قانون بودجه

سال مذکور که ناظر بر تامین و تضمین اعتبار ارزی مورد نیاز طرحهای تملک داراییهای سرمایه ای است، مبلغ ۸۱۹/۲ میلیارد ریال به ۲۵ طرح صنعتی و معدنی اختصاص یافت. همچنین در این سال در قالب ماده ۵۴ برنامه سوم توسعه و در راستای اجرای طرح ایجاد ۳۰ هزار فرصت شغلی در صنایع کوچک، مبلغ ۱۳۷۲/۵ میلیارد ریال برای ۱۸۰۸ فقره طرح با اشتغالی بالغ بر ۲۴/۲ هزار نفر از محل وجوه اداره شده تصویب گردید. طبق گزارش مزبور تا پایان سال ۱۳۸۱ مبلغ ۶۳۰ میلیارد ریال از این محل اختصاص یافت که اشتغالی بالغ بر ۱۰ هزار نفر را بدنبال داشت.

تملك داراییهای سرمایه ای - ملی (اعتبارات عمرانی ملی) دولت در فصول صنایع، معادن و برنامه تحقیقات صنعتی

(میلیون ریال)

تحقق عملکرد به مصوب سال (درصد)	مصوب سال	سهم (درصد)		درصد تغییر		سال			
		۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹	
۵۸/۲	۷۴۷۶۰۰	۳۹/۴	۲۳/۱	۲۰۹/۰	-۲۶/۷	۴۳۵۱۵۵	۱۴۰۸۲۷	۱۹۲۲۲۱	صنایع
۴۵/۴	۶۸۷۹۰۰	۲۸/۲	۳۸/۲	۲۳/۷	-۲۴/۹	۳۱۲۱۶۹	۲۳۳۴۲۸	۳۱۰۶۳۷	معادن
۱۰۰/۴	۳۵۷۰۳۹	۳۲/۴	۳۸/۷	۵۱/۶	-۱۰/۱	۳۵۸۳۰۵	۲۳۶۳۹۶	۲۶۳۰۱۸	برنامه تحقیقات صنعتی
۶۱/۷	۱۷۹۲۵۳۹	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۸۱/۱	-۲۰/۳	۱۱۰۵۶۲۹	۶۱۰۶۵۱	۷۶۵۸۷۶	کل

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی - خزانه‌داری کل

تسهیلات بانکی

در سال ۱۳۸۱ بانکها و مؤسسات اعتباری در چارچوب مصوبات دولت و شورای پول و اعتبار برحجم اعتبارات و تسهیلات اعطایی خود به بخش صنعت و معدن افزودند، بطوری که مانده تسهیلات اعطایی به بخشهای دولتی و غیردولتی صنعت و معدن (بدون احتساب سود و درآمد سالهای آتی) در پایان اسفندماه سال مذکور با رشدی معادل ۳۴/۳ درصد نسبت به پایان سال ۱۳۸۰ به ۱۰۲/۳ هزار میلیارد ریال بالغ گردید. براساس آمار مذکور، سهم تغییر در مانده بخش صنعت و معدن غیردولتی از کل تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانکهای دولتی به بخشهای غیردولتی اقتصاد با احتساب مصارف آزاد، معادل ۳۸/۰ درصد بود اما بدون احتساب مصارف آزاد، معادل ۳۲/۲ درصد می باشد که در سطح سهم مصوب شورای پول و اعتبار (۳۳/۰ درصد) برای سال ۱۳۸۱ بود. در این سال سهم بانکهای تجاری از تغییر در مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیردولتی صنعت و معدن ۸۵/۰ درصد بود.

در سال مورد بررسی، در قالب مصوبات کمیسیون اصل ۱۳۸ قانون اساسی، بدهی تعداد ۱۶۹ شرکت به مدت یک تا دو سال امهال گردید. همچنین پرداخت مبلغ ۳۰۰ میلیارد ریال تسهیلات جدید برای شرکتیهای مواجه با بحران به تصویب رسید. در سال مزبور جهت تقویت بخش تقاضا برای کالاهای تولیدی بادوام ساخت داخل و براساس قانون بودجه سال ۱۳۸۱، علاوه بر ممنوعیت خرید کالاهای مصرفی (بادوام) تولید خارج از کشور توسط دستگاههای اجرایی (بند ن) تبصره ۱۹)، مقرر گردید طبق بند (ب) تبصره ۳، بانکها جهت خرید این نوع کالاهای تولید داخل تسهیلات بانکی پرداخت نمایند.

مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات اعتباری به بخش صنعت و معدن

(میلیارد ریال)

کل تغییر در مانده (۱)	سهم از تغییر در مانده (درصد)	درصد تغییر ۱۳۸۱	تغییر در مانده ۱۳۸۱	پایان اسفند ۱۳۸۱	پایان اسفند ۱۳۸۰	
۷۲۳۵۹/۶	۸۹/۰	۴۰/۰	۲۳۲۷۸/۸	۸۱۴۷۰/۶	۵۸۱۹۱/۸	بخش غیردولتی
۵۴۳۲۳/۷	۸۵/۰	۴۰/۹	۲۲۲۲۰/۳	۷۶۵۹۶/۷	۵۴۳۷۶/۴	بانکهای تجاری
۱۵۶۵۱/۵	۰/۰۵	۰/۴	۱۲/۶	۳۴۴۸	۳۴۳۵/۴	بانکهای تخصصی
۲۳۸۴/۵	۴/۰	۲۷۵/۲	۱۰۴۵/۹	۱۴۲۵/۹	۳۸۰/۰	مؤسسات اعتباری
۱۵۲۶۳/۷	۱۱/۰	۱۶/۰	۲۸۷۲/۹	۲۰۸۴۵/۹	۱۷۹۷۳/۰	بخش دولتی
۸۷۶۲۳/۳	۱۰۰/۰	۳۴/۳	۲۶۱۵۱/۷	۱۰۲۳۱۶/۵	۷۶۱۶۴/۸	کل

۱- بیانگر تغییر در مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات اعتباری به کل بخشهای اقتصادی می باشد.

بررسی آمار مانده تسهیلات اعطایی بانکها و مؤسسات اعتباری برحسب سررسید مانده بدهی بخشها به تفکیک جاری و غیرجاری (بدهیهای سررسید گذشته و معوق) در پایان اسفند ماه ۱۳۸۱ نشان می دهد که از مجموع کل بدهی غیرجاری بخشهای اقتصادی کشور به بانکها و مؤسسات اعتباری، بخش صنعت و معدن با سهم نسبی ۴۵/۶ درصد بالاترین میزان بدهی معوق و سررسید گذشته را بین بخشهای اقتصادی دارا می باشد. نسبت مانده تسهیلات غیرجاری بخش صنعت و معدن به کل مانده تسهیلات اعطایی به این بخش، در سال مورد بررسی ۹/۲ درصد بود. نسبت مزبور برای بخش غیردولتی صنعت و معدن نزد بانکهای تخصصی معادل ۱۲/۰ درصد می باشد.

در سال ۱۳۸۱ علاوه بر تسهیلات ریالی فوق الذکر معادل ۱۱۲۱/۶ میلیون دلار قرارداد استفاده از تسهیلات ارزی از محل حساب ذخیره ارزی برای طرحهای سرمایه‌گذاری صنعت و معدن منعقد شد که این مبلغ حدود ۹۵ درصد مجموع قراردادهای منعقد در قالب حساب مذکور را شامل می‌شود.

در این سال، بانک صنعت و معدن مبلغ ۷۳۵/۷ میلیارد ریال تسهیلات از منابع خود به بخش صنعت و معدن پرداخت نمود که نسبت به سال قبل از آن ۱۲۷/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد. حدود ۴۹ درصد از این تسهیلات در قالب سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی و مابقی در قالب سایر عقود پرداخت گردید. از مجموع تسهیلات اعطایی این بانک تعداد ۳۰۰ فقره تسهیلات به مبلغ ۵۱/۷ میلیارد ریال به صنایع کوچک پرداخت شد که در مقایسه با سال قبل به لحاظ تعداد و مبلغ به ترتیب ۲۶/۸ و ۱۶/۹ درصد کاهش نشان می‌دهد. این بانک همچنین مبلغ ۱۰۳۶/۹ میلیارد ریال نیز در قالب وجوه اداره شده به متقاضیان پرداخت نموده که نسبت به سال قبل ۶۴/۴ درصد رشد داشت.

بانک صنعت و معدن در راستای وظایف محوله (ماده ۵ قانون تمرکز امور صنعتی و معدنی) و پیگیری سیاست واگذاری شرکتهای تحت پوشش، ۹۰ شرکت متعلق به خود را به شرکت "سرمایه‌گذاری آتیه دماوند" به عنوان شرکت مادر تخصصی جهت واگذاری و یا انحلال شرکتهای تحت پوشش، منتقل نمود. علاوه بر این بانک صنعت و معدن تعداد ۸۴/۱ میلیون سهم به مبلغ ۴۰۳/۴ میلیارد ریال در بازار بورس عرضه نمود.

تسهیلات اعطایی بانک صنعت و معدن (۱)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال				
	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۷۹		
						سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی	
۱/۶	۰/۴	۲۵۰/۰	-۵۰/۰	۱۴	۴	۸	تعداد پرداختها (فقره)
۴۸/۸	۱۳/۱	☐	-۵۳/۱	۳۵۹/۳	۴۲/۲	۸۹/۸	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)
							تسهیلات بانکی (۲)
۹۸/۴	۹۹/۶	-۱۰/۸	-۲۱/۱	۸۷۶	۹۸۲	۱۲۴۵	تعداد پرداختها (فقره)
۵۱/۲	۸۶/۹	۳۴/۱	-۳۱/۲	۳۷۶/۴	۲۸۰/۷	۴۰۷/۷	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)
							کل
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	-۹/۷	-۲۱/۳	۸۹۰	۹۸۶	۱۲۵۳	تعداد پرداختها (فقره)
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۲۷/۸	-۳۵/۱	۷۳۵/۷	۳۲۲/۹	۴۹۷/۶	مبلغ پرداختها (میلیارد ریال)

ماخذ: بانک صنعت و معدن

- ۱- شامل پرداختهای بانک در قالب وجوه اداره شده و تسهیلات اعطایی از محل ماده ۶۰ قانون برنامه سوم توسعه نمی‌شود.
- ۲- شامل سایر عقود به غیر از سرمایه‌گذاری مستقیم و مشارکت حقوقی است.

واحدهای جدید صنعتی و معدنی

براساس آمار وزارت صنایع و معادن، سرمایه‌گذاری در بخش صنعت و معدن (عمدتاً شامل سرمایه‌گذاری بخش خصوصی) در سال ۱۳۸۱ دارای روند افزایشی بود. طبق آمار پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده، ۱۸/۱ هزار میلیارد ریال سرمایه‌گذاری برای ایجاد واحدهای جدید صنعتی و معدنی و توسعه واحدهای موجود در سال مذکور صورت گرفت. همچنین براساس آمار جوازهای تاسیس صادر شده، سرمایه‌گذاری برآورد شده برای طرحهای جدید صنعتی و معدنی با ۶۳/۹ درصد رشد در مقایسه با سال ۱۳۸۰ به ۲۶۹ هزار میلیارد ریال بالغ شد که بیانگر تمایل بیشتر بخش خصوصی به سرمایه‌گذاریهای جدید می‌باشد.

تعداد، سرمایه گذاری و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر		سال			
۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	▲ ۱۳۷۹	
جوازهای تاسیس (۱)					
۵۸/۵	۸۸/۲	۲۷۱۰۱	۱۷۰۹۸	۹۰۸۷	تعداد(فقره)
۶۳/۹	۸۷/۶	۲۶۹۲۷۷	۱۶۴۲۸۸	۸۷۵۷۸	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)
۴۷/۷	۷۹/۴	۷۱۷۰۹۲	۴۸۵۵۲۲	۲۷۰۶۰۵	اشتغال (نفر)
پروانه های بهره برداری					
۱۶/۸	۸/۸	۴۱۴۷	۳۵۵۰	۳۲۶۴	تعداد (فقره)
۳۸/۷	۱۰۱/۵	۱۸۰۵۹	۱۳۰۲۳	۶۴۶۲	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)
۳/۶	۳۲/۰	۷۷۲۹۶	۷۴۵۷۸	۵۶۴۹۲	اشتغال (نفر)

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

۱- از مردادماه سال ۱۳۸۰ جواز تاسیس به اعلامیه تاسیس تغییر نام یافت.

بررسی آمار جوازهای تاسیس صادرشده در سال مورد گزارش نشان می‌دهد که گروه صنایع "محصولات کانی غیرفلزی"، "محصولات غذایی و آشامیدنی" و "محصولات فلزی فابریکی به جز ماشین‌آلات و تجهیزات" با مجموع سرمایه‌گذاری پیش بینی شده به میزان ۱۵/۰ هزار میلیارد ریال به ترتیب ۱۹/۶، ۱۵/۱ و ۸/۶ درصد از تعداد اعلامیه‌های تاسیس صادر شده را بخود اختصاص دادند. متوسط سرمایه گذاری برآورد شده برای هر طرح جدید صنعتی مبلغ ۹۹۳۶ میلیون ریال بود که نسبت به سال قبل ۳/۴ درصد افزایش نشان می‌دهد.

متوسط سرمایه و اشتغال مجوزهای صنعتی و معدنی

درصد تغییر		سال			
۱۳۸۱	۱۳۸۰	۱۳۸۱	۱۳۸۰	▲ ۱۳۷۹	
جوازهای تاسیس					
۳/۴	-۰/۳	۹۹۳۶/۰	۹۶۰۸/۶	۹۶۳۷/۷	متوسط سرمایه هر طرح صنعتی (میلیون ریال)
-۶/۷	-۴/۷	۲۶/۵	۲۸/۴	۲۹/۸	متوسط اشتغال هر طرح صنعتی (نفر)
۱۱/۰	۴/۶	۳۷۵/۵	۳۳۸/۴	۳۲۳/۶	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)
پروانه های بهره برداری					
۱۸/۷	۸۵/۳	۴۳۵۴/۷	۳۶۶۸/۵	۱۹۷۹/۸	متوسط سرمایه هر واحد صنعتی (میلیون ریال)
-۱۱/۴	۲۱/۴	۱۸/۶	۲۱/۰	۱۷/۳	متوسط اشتغال هر واحد صنعتی (نفر)
۳۳/۸	۵۲/۶	۲۳۳/۶	۱۷۴/۶	۱۱۴/۴	متوسط سرمایه لازم برای هر شغل (میلیون ریال)

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

۱- از مرداد ماه سال ۱۳۸۰ جواز تاسیس به اعلامیه تاسیس تغییر نام یافت.

در سال ۱۳۸۱ حجم سرمایه گذاری واحدهای جدید صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده افزایش قابل توجهی نشان داد، بطوری که متوسط سرمایه گذاری صورت گرفته برای هر واحد جدید صنعتی براساس پروانه‌های بهره‌برداری نسبت به سال قبل ۱۸/۷ درصد افزایش دارد. رشد این شاخص در گروه صنعتی "کک و محصولات حاصل از تصفیه نفت و سوخت‌های هسته‌ای" بیش از ۵۰۰ درصد و در گروه‌های صنعتی "رادیو، تلویزیون و دستگاه‌های مخابراتی" و "ساخت فلزات اساسی" بیش از ۱۰۰ درصد بوده است. مهمترین پروانه های بهره‌برداری صادر شده طرح‌های صنعتی با اشتغال بیش از ۱۰۰ نفر کارکن به ترتیب میزان سرمایه آنها در جدول مربوطه نشان داده شده است.

طرحهای مهم راهاندازی شده در سال ۱۳۸۱ (۱)

شرکت/کارخانه	محصول	سرمایه (میلیارد ریال)	اشتغال (نفر)	استان محل استقرار
شرکت پترو شیمی خارک	الکل متیلیک	۱۸۳۳	۲۱۳	بوشهر
کارخانجات نورد پروفیل ساوه	پروفیل آهنی	۱۸۰۰	۱۲۰۰	مرکزی
مجتمع فولاد خراسان	محصولات آهنی	۱۵۲۸	۸۷۰	خراسان
شرکت پالایش نفت تبریز	محصولات پتروشیمی	۱۴۳۴	۹۶۶	آذربایجان شرقی
شرکت صنایع ماشینهای الکتریکی جوبین	انواع الکترو موتور و ژنراتور	۱۴۳	۶۰۰	خراسان
شرکت کاشی بیستون	کاشی دیواری	۱۲۲	۱۵۰	کرمانشاه
شرکت شیرکوه یزد	کاشی سرامیک کف	۱۱۵	۳۵۲	یزد
شرکت پلی استر یزد	گرانول پلی استر	۱۱۴	۱۴۵	یزد
شرکت لوله های سبز	انواع فیلم عکاسی و فیلمبرداری	۶۱/۵	۱۲۰	لرستان

۱- طرحهای صنعتی با اشتغال بیش از ۱۰۰ نفر کارکن

در سال ۱۳۸۱ فعالیتهای بخش معدن دارای رشد قابل توجهی بود. در این سال تعداد ۱۵۵۷ فقره پروانه اکتشاف و ۳۲۰ فقره گواهی کشف با پیش بینی ذخیره ای به میزان ۹۱۳/۱ میلیون تن مواد معدنی توسط وزارت صنایع و معادن صادر گردید. آمار مزبور در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۳۲/۵، ۲۳/۱ و ۳۳/۴ درصد رشد دارد. در سال مورد گزارش به منظور بهره برداری از معادن، تعداد ۶۶۲ فقره پروانه بهره برداری با ذخیره قطعی ۳۰۳۸/۷ میلیون تن صادر شد. حجم سرمایه گذاری انجام شده در این پروانه ها حدود ۲۲۴۳/۲ میلیارد ریال است. علاوه بر این تعداد ۶۳۲ فقره اجازه برداشت با میزان استخراج حدود ۱۳/۶ میلیون تن برای متقاضیان صادر شد. توزیع استانی پروانه های بهره برداری صادر شده در بخش معدن نشان می دهد که بیشترین تعداد پروانه های مذکور در استانهای آذربایجان شرقی، آذربایجان غربی، بوشهر، خراسان، سمنان و مرکزی صادر شده است.

مجوزهای معدنی صادر شده

درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۱	۱۳۸۰	
۳۲/۵	۱۵۵۷	۱۱۷۵	تعداد پروانه اکتشاف ^(۱) (فقره)
			گواهی کشف ^(۲)
			تعداد (فقره)
۲۳/۱	۳۲۰	۲۶۰	ذخیره (میلیون تن)
۳۳/۴	۹۱۳/۱	۶۸۴/۷	هزینه عملیات (میلیارد ریال)
۴۹/۵	۲۸/۷	۱۹/۲	پروانه بهره برداری ^(۳)
			تعداد (فقره)
۸/۹	۶۶۲	۶۰۸	میزان استخراج (میلیون تن)
۴/۶	۲۶/۵	۲۵/۳	اشتغال (نفر)
۴۰/۰	۱۱۶۳۲	۸۳۰۷	ذخیره قطعی (میلیون تن)
۳۸/۵	۳۰۳۸/۷	۲۱۹۳/۸	سرمایه گذاری (میلیارد ریال)
۱۹۸/۵	۲۲۴۳/۲	۷۵۱/۴	اجازه برداشت ^(۴)
			تعداد (فقره)
۱۵/۱	۶۳۲	۵۴۹	میزان استخراج (میلیون تن)
۱۹۵/۷	۱۳/۶	۴/۶	

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

- ۱- پروانه اکتشاف: مجوزی است که برای انجام عملیات اکتشافی مواد معدنی در محدوده مشخصی از طرف وزارت صنایع و معادن صادر می شود.
- ۲- گواهی کشف: تأییدیه ای است که توسط وزارت صنایع و معادن پس از اتمام عملیات اکتشافی و کشف کانه به نام دارنده پروانه اکتشاف صادر می شود.
- ۳- پروانه بهره برداری: مجوزی است که به منظور استخراج و کانه آرائی و بدست آوردن مواد معدنی قابل فروش توسط وزارت صنایع و معادن صادر می شود.
- ۴- اجازه برداشت: مجوزی است که از طرف وزارت صنایع و معادن برای تامین مصالح ساختمانی مورد نیاز طرحهای عمرانی و برداشت واریزها و ذخایر محدود و جزئی و نیز عملیات آزمایشگاهی صادر می شود.

سرمایه‌گذاری خارجی

براساس گزارش وزارت صنایع و معادن، در سال ۱۳۸۱ اجرای تعداد ۳۸ طرح صنعتی با سرمایه‌گذاری مشترک خارجی به میزان ۷۷۴/۸ میلیون دلار تحت قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی به تصویب رسید. علاوه بر این از محل جزء (۱) بند (ز) تبصره (۲۱) قانون بودجه سال ۱۳۸۱ مبلغ ۲۰۰ میلیون دلار با احتساب هزینه‌های فاینانس به روش تسهیلات خارجی خودگردان برای طرحهای صنعتی و معدنی به تصویب رسید. همچنین مطابق جزء (۲) بند (ز) تبصره فوق‌الذکر نیز سهمیه‌ای معادل ۲۸۰ میلیون دلار تسهیلات خارجی غیرخودگردان به سرمایه‌گذاریهای صنعتی و معدنی اختصاص داده شد.

برخی از طرحهای مصوب صنعتی و معدنی با سرمایه‌گذاری مشترک خارجی (۱)

ردیف	موضوع طرح	تابعیت شریک خارجی	حجم مشارکت خارجی (میلیون دلار)	درصد مشارکت خارجی
۱	اکتشاف، بهره‌برداری و فرآوری ذخایر معدن داشکسن	انگلیس	۲۲۵	۷۰
۲	تولید لوله های بزرگ	آلمان	۲۱۵/۱	۹۵
۳	تولید خودروی سواری	انگلیس	۴۴/۶	۷۱
۴	تولید ایزو سیاناتها	سوئد، آلمان و انگلیس	۲۲/۲	۶۰

ماخذ: وزارت صنایع و معادن

۱- سرمایه‌گذاری انجام شده تحت پوشش قانون تشویق و حمایت از سرمایه‌گذاری خارجی است.

اشتغال صنعتی

بررسی شاخص اشتغال کارکنان کارگاههای بزرگ صنعتی نشان می‌دهد که شاخص مزبور در سال ۱۳۸۱ با کاهش معادل ۰/۶ درصد مواجه بوده است. کاهش مذکور عمدتاً تحت تاثیر صنایع گروه نساجی بود. براساس آمار کارگاههای بزرگ صنعتی بیشترین کاهش شاخص اشتغال مربوط به صنایع تولید چرم و مصنوعات چرمی (۲۴/۸ درصد)، صنایع تولید پوشاک و عمل آوردن و رنگ کردن پوست خزندار (۲۴/۰ درصد) و صنایع تولید منسوجات (۱۳/۵ درصد) می‌باشد. در این سال شاخص اشتغال برخی از کارگاهها نیز با افزایش همراه بود. بالاترین رشد شاخص مزبور به صنایع تولید وسایل نقلیه موتوری و تریلر و سایر وسایل نقلیه به ترتیب با ۱۵/۹ و ۱۱/۵ درصد افزایش تعلق داشت. صنایع مذکور در مجموع حدود ۱۳ درصد از اشتغال کارگاههای بزرگ صنعتی را شامل می‌شوند. خاطر نشان می‌نماید کارگاههای بزرگ صنعتی به دلیل مقیاس تولید و استفاده از فن‌آوریهای سرمایه‌بر عمدتاً از اشتغالی مستقیم محدودی برخوردار می‌باشند. بررسی تجارب سایر کشورها نیز حاکی از اشتغالی صنعتی براساس توسعه صنایع کوچک و متوسط است.

بررسی آمار اشتغال براساس پروانه‌های بهره‌برداری صادر شده توسط وزارت صنایع و معادن در سال ۱۳۸۱ نشان می‌دهد که حدود ۷۷/۳ هزار اشتغال مستقیم در بخش صنعت و ۱۱/۴ هزار فرصت شغلی نیز در بخش معدن ایجاد شده است. مقایسه این رقم با رقم پیش‌بینی شده برای سومین سال برنامه سوم (۱۱۹/۷ هزار نفر) حاکی از تحقق ۷۴/۱ درصدی هدف فوق

می‌باشد. البته در آمار مذکور شاغلین حاضر در ساخت و اجرای طرحهای صنعتی محاسبه نشده است. با احتساب این آمار، برآورد ها فراتر از هدف کمی مزبور می‌باشد. همچنین در این سال متوسط اشتغال طرحهای جدید صنعتی از ۲۱ نفر در سال ۱۳۸۰ به ۱۹ نفر در سال مورد بررسی کاهش یافت. سرمایه لازم برای ایجاد هر فرصت شغلی براساس پروانه های مذکور معادل ۲۳۳/۶ میلیون ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۳۳/۸ درصد رشد نشان داد. مجوزهای صنعتی جدید صادر شده در این سال حاکی از این است که حدود ۹۱/۵ درصد از جوازهای تاسیس صادر شده شامل طرحهایی با اشتغال کمتر از ۵۰ نفر است. در این سال متوسط سرمایه‌گذاری برآورد شده برای هر شغل براساس آمار جوازهای تاسیس با ۱۱/۰ درصد افزایش به مبلغ ۳۷۵/۵ میلیون ریال بالغ شده است که با توجه به نرخ تورم روند متعادلی را نشان می‌دهد.

شاخص بهای تولید کننده محصولات صنعتی و مواد معدنی

بررسی شاخص بهای تولید کننده در سال مورد بررسی نشان می‌دهد که شاخص مذکور در سال ۱۳۸۱ برپایه سال ۱۳۷۶ در دو بخش مواد معدنی و محصولات صنعتی به ترتیب به رقم ۱۵۱/۳ و ۱۹۵/۵ رسید که نسبت به سال قبل به ترتیب ۳/۶ و ۱۰/۳ درصد افزایش داشت. تغییرات مزبور در مقایسه با تغییرات شاخص کل، به میزان ۱۳/۵ درصد، در سطح کمتری قرار دارد. در بین محصولات صنعتی بیشترین رشد شاخص مذکور به گروه "محصولات کانی غیرفلزی" (۳۱/۸ درصد) و "دوده صنعتی و فرآورده های نفتی تصفیه شده" (۲۸/۳ درصد) تعلق داشت. افزایش قیمت پایه برخی محصولات نظیر سیمان در رشد شاخص گروه محصولات کانی غیرفلزی موثر بود.